

Leeftijdsbepaling bij reewild

'Je weet pas hoe oud ie is, als-ie ligt'

Dit is een uitspraak van ervaren mensen, die iedere reewildjager, die wat jaartjes meeloopt, zal beamen. Er zijn revieren in het buitenland, vooral in Polen, waar de begeleiders er een eer in stellen, om geen zesender te laten schieten, die jonger dan 5 jaar is en nadat de bok gestrekt is, wordt er in de eerste plaats naar het gebit gekeken of liever gevoeld. Toch is de vraag dan nog niet beantwoord: met een vluchtige vinger even langs de onderkaak strijken geeft nog bepaald geen zekere leeftijdsindicatie. Alleen heel jong en flink oud is op deze manier vast te stellen.

Er zijn vele manieren beschreven om de juiste leeftijd van een geschoten stuk reewild te bepalen, maar geen enkele is 100% zeker. We noemen o. a. de lengte van het benige neustussenschot, de verbening en dikte van de schedelnaad, het gewicht van de oog-lens, de doorsnede van de rozenstok, de hoogte van de kiezen, de breedte van de schedel (vrouwelijk reewild).

1. Tandslijtage

De meest gehanteerde methode is het slijtagepatroon van de vaste kiezen, met name de M1. (1)

De methode die gebruikt wordt bij beoordeling van ingezonden geweien op tropheeshows en die ook door de meeste reewildjagers wordt gebruikt om een indruk te krijgen van het geschoten stuk. Tot ongeveer 15 maanden kan de leeftijd exact worden vastgesteld omdat dan of de premolaren nog niet gewisseld zijn, of de permanente premolaren nog niet verkleurd zijn.

Bij oudere stukken wordt de slijtage van de P3 en M1 (evt. M2 en M3) vergeleken met bekende kaken of tabellen. Daarbij speelt de kleur van het tandbeen (= dentine) een belangrijke rol: hoe donkerder hoe ouder. Donker gekleurd tandbeen zou slijtvaster zijn. Overigens schijnt dat bij roodwild niet te kloppen (zie R. Bordner: Die Sache mit den Zähnen (2)).

De kleur van het tandbeen bij overigens gelijke

A. P. M. Rutten

slijtage kan zo 1 of 2 jaren leeftijd schelen. Alhoewel een veel gebruikte en eenvoudige methode, toch redelijk onbetrouwbaar door de subjectieve criteria.

25 onderkaken met bekende leeftijd werden aan 117 jagers voorgelegd voor een leeftijds-schatting (Stubbe en Lockow, (3)). Eénjarige bokken werden door 61% van de kandidaten herkend: de leeftijd van 5 jaar werd slechts door 13% der jagers juist geschat. 30% herkende de 3-jarige bokken. De fouten varieerden van -2 tot +5 jaar! In totaal werden jonge en oude bokken in de regel ouder ingeschat, dan ze in werkelijkheid waren.

Uit deze resultaten blijkt dat de ouderdomsschatting aan de hand van de slijtage der onderkaakkiezen slechts een zeer betrekkelijke waarde heeft en veel ruimte tot discussie en manipulatie laat.

(Götterblick!)

2. Slijtplaatjes

Aan de hand van slijtplaatjes van kiezen en tanden kan op vrij exacte manier het aantal jaarlijnen in de cementafzetting van de elementen worden geteld. Dit berust op het feit, dat 's winters minder cement wordt afgezet dan 's zomers en dit geeft een lijnenpatroon, dat gelijk is aan de leeftijd, indien bepaald bij de molaren (premolaren¹).

De techniek is uitvoerig beschreven (Almasan, Nijland (4, 5)) en kan door een handige jager met de nodige hulpmiddelen ook zelf worden uitgevoerd. Alhoewel bij reewild niet 100% be-

trouwbaar, wordt deze methode toch als de 'gouden standaard' beschouwd.

3. Methode Wild en Hund

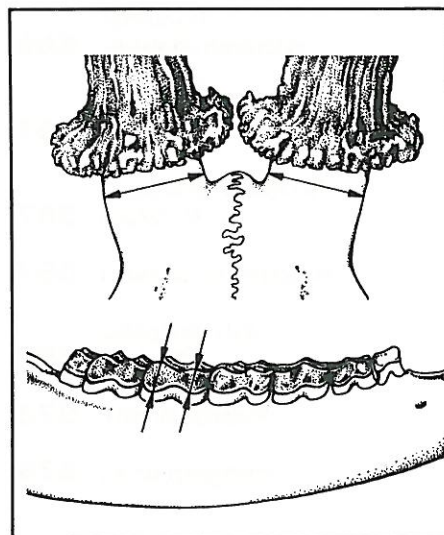
In maart van dit jaar werd in WILD & HUND een nieuwe methodiek beschreven, uitgaande van een combinatie van twee metingen. Van bekende gegevens wordt een nomogram (Fig. 2) samengesteld, waaruit na invoering van de twee meetgegevens de leeftijd kan worden afgelezen (Stubbe en Lockow (3)).

In plaats van een subjectieve bepaling heeft men nu met behulp van een schuifpasser en een lineaal een objectieve waarde. Gemeten wordt de dikte van de rozenstok en de hoogte van de tweede molaar (M2) Fig. 1.

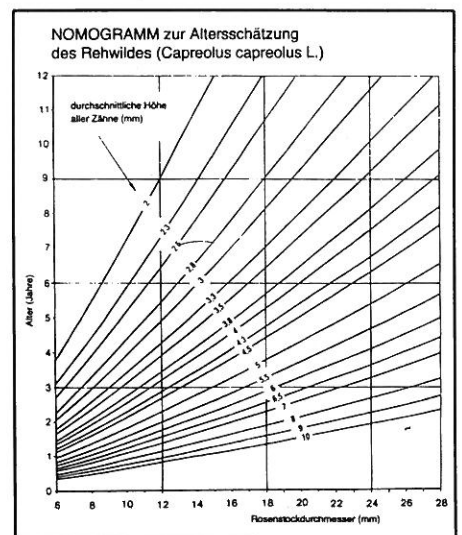
De kieshoogte wordt gemeten aan de tongzijde van tandvlees tot bovenkant snijvlak. Beide delen van de kies worden gemeten en dan gemiddeld.

De dikte van de rozenstok (beide meten en dan middelen) is goed te bepalen, maar in de meting van de kieshoogte zit 'm de moeilijkheid. De hoogte moet zeer precies worden bepaald, daar een mm verschil reeds een leeftijdsverschil kan geven.

Men gebruikte daarvoor een goede schuifpasser en meet dan vanaf het begin der pigmentatie op de kies (aanhechting tandvlees) tot de bovenkant. Altijd de twee kiezen meten en dan het gemiddelde nemen. Is de slijtage der kiezen zeer onregelmatig, dan moeten alle premolaren en molaren gemeten worden en de gemiddelde waarde uitgezet op nomogram II (Fig. 3).

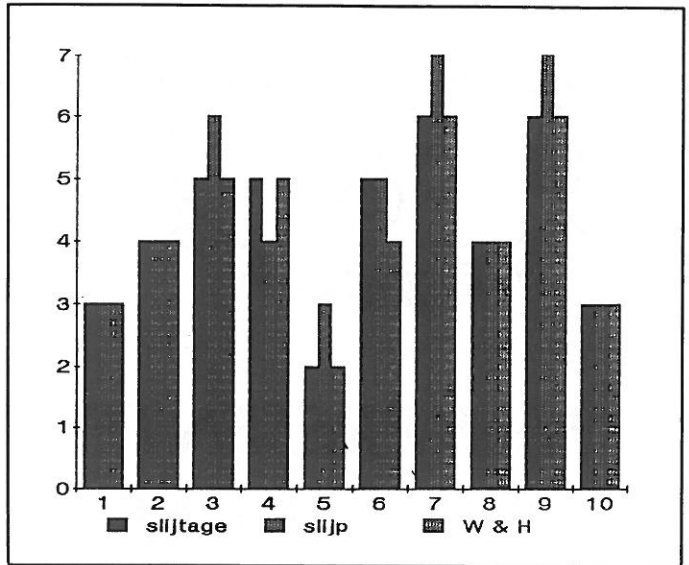
■ Fig. 1: Meting van rozenstok en 2e molaar. (Uit Wild & Hund)

■ Fig. 2: Nomogram I (Uit Wild & Hund)

NR	SLIJTAGE M1	SLIJPPLAATJE	WILD&HUND ROZENSTOK	M2	=
1	3	3	21,5	7 mm	3
2	3-4	4	21,5	5	4
3	5	6	21	4,5	5
4	4-5	4	19,5	4	5
5	2	3	16	6,5	2
6	5	5	18	5,5	4
7	6-7	7	21	4	6
8	4	4	22	5,5	4
9	5-7	7	21	4,3	6
10	3	3	21	6,5	3

■ Tabel 1: Vergelijking van 3 methodieken.

■ Tabel 2: Grafiek

De auteurs claimen dat deze methode tweemaal nauwkeuriger is als de slijtagebeoordeling en slechts een gemiddelde afwijking van 0.71 jaar heeft, tegen een afwijking van 1.46 jaar met de methode ad. I.

Onderzoek

Om de drie genoemde methodieken te vergelijken werd een eigen onderzoek uitgevoerd bij 10 onderkaken van reebokken van onbekende maar wisselende leeftijd:

1. De P3 en M1 werden beoordeeld op slijtage en kleur dentine en vergeleken met kaken van bekende leeftijd. De uitkomst werd genoteerd onder een nummer.

2. Volgens de W&H methode werd tweemaal zorgvuldig gemeten. De gevonden waarden werden via het nomogram herleid tot een leeftijd, die eveneens onder nummer werd genoteerd.

Foto: Wiltijt

■ Je weet pas hoe oud als-ie ligt!

3. Door M. Koenderink te Dwingeloo werden op mijn verzoek slijpplaatjes gemaakt van de P2 van dezelfde onderkaken.

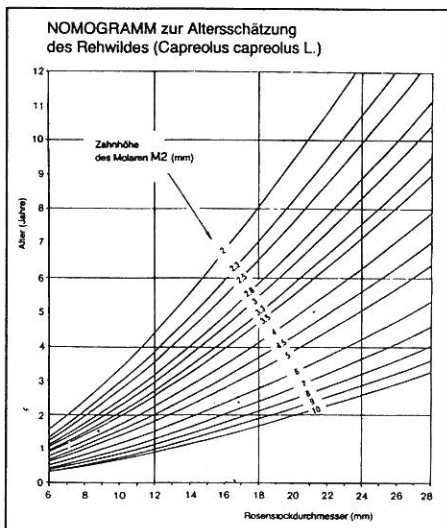
Tenslotte werden de uitkomsten vergeleken en in een tabel samengevat: Tabel 1 en 2.

Uit de cijfers en de tabel blijkt dat, althans bij de onderzochte kaken, de verschillende methodieken elkaar niet veel toegeven. Opmerkelijk is dat vooral in de jongere leeftijdsgroep de uitkomsten zeer goed overeenkomen (4 van de 10 alle drie gelijk). Verder valt op dat met de meet- en slijtagemethoden slechts in 1 van 10 een oudere leeftijd werd gevonden dan met het slijpplaatje. Bovendien waren de uitkomsten van de methodes 1 en 2 in 9 van de 10 gevallen identiek (zie ook Tabel 1). In de oudere groep werd met de W&H methode enige malen een te jonge leeftijd vastgesteld ten opzichte van de uitkomsten van de slijpplaatjes (4x). In het algemeen is men geneigd met de slijtagemethode de leeftijd hoger te schatten dan met de werkelijkheid overeenkomt ('wishful thinking'?). Waarbij wel moet worden aangetekend dat met deze methode soms een marge van 1-2 jaar moet worden aangehouden.

Concluderend uit dit beperkte onderzoek kan worden gesteld dat de methode die door Stubbe en Luckow wordt beschreven een waardevolle aanwinst is bij de leeftijdsbepaling van de gestrekte bok. Vooral in de (moeilijke) jongere leeftijdsgroep worden betrouwbare jaartallen verkregen. De methode is ook van toepassing bij vrouwelijk reewild waarbij de P3 en M2 worden gemeten en via een kruistabel worden afgelezen (Fig. 4).

Alter Jahre	Höhe des P 3 in mm								
	2	3	4	5	6	7	8	9	
Höhe des M 2 in mm	2	10	8	8	7				
	3	9	8	7	6				
	4		7	6	5	5	4		
	5			5	5	4	3		
	6			5	4	4	3	2	
	7				4	3	2	2	
	8					3	2	1	
	9						1	1	1

■ Fig. 4: Leeftijdsbepaling van vrouwelijk reewild. (Uit Wild & Hund)

■ Fig. 3: Nomogram II (Uit Wild & Hund)

LITERATUUR:

1. E. Wagenknecht. Niedersächsischer Jäger 23/16 Altersbestimmung am erlegten Rehwild.
2. R. Bordner. Wild und Hund 1989; 12; 24 Die Sache mit den Zähnen.
3. C. Stubbe, K. Lockow. Wild und Hund 1990; 26; 48 Messschieber statt Götterblick.
4. H. A. Almasan. Zeitschr. Jagdwiss. 1972; 18; 222 Untersuchungen der Zahnstruktur zur Altersbestimmung beim Rehwild.
5. H. Nijland. Nederl. Jager 1983; 88; 402 Leeftijdsbepaling bij reewild.